

Hur "Eva Dahlgren" är gjord – Framställningar av en artistpersona i marknadsföring, media och musiktexter

Anna Biström

Nordica, Helsingfors universitet, doktorand i nordisk litteratur.

anna.bistrom@helsinki.fi

I media beskrivs den svenska musikartisten Eva Dahlgren omväxlande med ord som "sann" och "självutlämnande" – och luttrad "branschstrateg" som lyckats med konststycket att framstå som äkta och konstnärligt ambitiös trots kommersiella framgångar. Dahlgrens produktion, liksom receptionen av henne i media, speglar motsägelsefulla föreställningar om t.ex. det autentiska i motsats till det konstlade och kommersiella.

I denna text diskuterar jag hur "Eva Dahlgren" – hennes artistpersona – är "gjord", en process som involverar flera aktörer och medier. Jag beskriver de underliggande föreställningar och ideal som denna process återspeglar – men också hur Dahlgrens egna rocktexter bekräftar och/eller "svarar på" mediernas förväntningar, samt problematiserar föreställningar om autenticitet.

När man läser, lyssnar på och tolkar Eva Dahlgrens rocktexter, blir Eva Dahlgren själv en viktig kontext. Det är inte bara intressant, utan i många fall nödvändigt eller rentav oundvikligt, att beakta det man ”vet” om Eva Dahlgren exempelvis via mediernas rapportering. Det man måste beakta är inte så mycket vem Eva Dahlgren är ”på riktigt”, utan snarare den offentliga bilden, eller de många olika bilderna av Eva Dahlgren som florerar i offentligheten. Relationen mellan rocktexten och den kontext som Dahlgren själv utgör, är alltså viktig, men den är också komplicerad.

Denna diskussion aktualiserar bland annat frågan om *textjagets* (jaget i sångtexterna) relation till Eva Dahlgren, den artist vars röst bär fram orden. Ordet ”jag” i låtens text laddas av artistens fysiska närvaro. Det finns en levande och hörbar röst som sjunger ”jag” – en röst som vi förknippar med en specifik person, en person som kanske rentav står framför oss på en konsert, kroppsligen närvarande. Det är troligen inte för mycket sagt att artisten själv ofta är föremål för publikens och mediernas intresse, och att även låttexterna tolkas mot bakgrund av det allmänheten vet (eller tror sig veta) om Eva Dahlgren. Att som forskare helt isolera textjaget från den person som sjunger ”jag” framstår som lika orimligt som motsatsen – att naivt utgå från att ”jag” är lika med Eva Dahlgren, att allt som Dahlgren uttrycker i sången är direkta återspeglings av hennes ’sanna jag’. Forskare inom området, t.ex. Simon Frith (1998:184, 198), har presenterat möjligheten att se jaget i musiktextern som bestående av flera olika skikt, vilket utgör ett sätt att synliggöra och greppa den *komplexitet* som jaget har i detta sammanhang. Jag utgår här från Karin Strand (2003:78f.) som likaså ser olika s.k. subjektsnivåer i musiktexterns jag. Strand skiljer mellan följande nivåer i jaget:

-*Textjag*: det jag som konstrueras i den skrivna varianten av texten (som, i princip, kunde läsas isolerat från låtskrivaren och/eller artisten).

-*Sångroll*: jaget i den framförda, sjungna texten – alltså den ”roll” som artisten spelar i varje enskild sång.

-*Artistpersona*: Offentlig image, fenomen, alltså den ”roll” som artisten spelar i det offentliga livet och i olika media.

-*Privatpersonen*, den verkliga människan bakom masken (eller föreställningen om denna) kan ses som en fjärde jag-nivå. Ulf Lindberg (1995:47) har påpekat hur denna nivå, föreställningen om privatpersonen, håller liv i publikens begär efter den verkliga personen bakom scenen, just därför att denna ”verkliga” person egentligen aldrig helt blir synlig för publiken.

I detta sammanhang intresserar jag mig särskilt för *personen* och dess relation till (föreställningar om) den ”verkliga” Eva Dahlgren. Personen betraktas här som en konstruktion, en slags text som bär på vissa symboliska betydelser. Artisten ”laddar” också den text hon framför med de betydelser som finns inskrivna i hennes persona. Ibland kan sångens ”jag” även läsas som en direkt syftning på personen/personan. Jag vill betona personans konstruerade natur, men också att personan, av t.ex. media och publik, kan uppfattas som liktydig med en verklig person. Åtminstone är personans ”autenticitet” en fråga som ständigt prövas och förhandlas. Denna ”autenticitetsförhandling”, som jag kommer att beskriva lite närmare om en stund, kan även kopplas till exempelvis Richard Dyers beskrivning av den kontinuerliga förhandlingen kring autenticiteten i *stjärnans* image (diskuterad i t.ex. Su Holmes 2005:14-15).

Hur skapas en persona?

De sjungna texterna får alltså (liksom allt annat en artist gör i offentligheten) specifika betydelser, betraktade mot bakgrund av personan, genom att de speglar de föreställningar om Eva Dahlgren som skapas i media och bland publiken. Innan man går in på själva texterna, är det

viktigt att reflektera över hur dessa bilder av och föreställningar om artisten egentligen kommer till. Vem skapar dem? Hur tas de emot, och hur tolkas de?

Utvecklingen av en offentlig persona kan ses som en process i flera led, som involverar flera aktörer och flera olika medier. Musikvetaren Laura Ahonen har utvecklat en modell som ger en åskådlig bild av hur processen kan beskrivas. Laura Ahonens (2007) avhandling *Mediated music makers. Constructing author images in popular music* beskriver, med hjälp av begreppet "author image", hur musikaliska verk ofta har personifierats av artisterna, alltså av dem som framför verken. Skaparen av ett musikaliskt verk ("authorn") blir ett slags narrativt och meningsskapande element. Ahonen behandlar "author" inom populärmusiken som en socialt och historiskt konstruerad kategori som har en mera utvidgad betydelse än inom andra områden, dvs. den betecknar inte enbart relationen mellan skaparen och verket. "Authorship" baserar sig på att artisten uppfattas vara källan till de känslor och tankar som musiken ger uttryck för.

Ahonen (2007:18-21) beskriver konstruerandet av en "author image" som en komplex process med flera involverade aktörer. Hon skiljer mellan följande steg i processen:

1. Presenterad "author image", dvs. den image som artisten själv och marknadsföringsmaskineriet omkring honom/henne konstruerar i själva det musikaliska verket och i kommentarer om det, exempelvis i skivinspelningar, live-framföranden, musikvideor, intervjuer, självbiografier, hemsidor m.m.
2. Medierad "author image", dvs. det betydelsefulla tillägg till imageskapandet som ges av olika typer av media som både *förmedlar* artistens image och *tolkar* den, exempelvis i recensioner, artiklar, biografier och dokumentärer.
3. Sammanställd "author image", dvs. lyssnarnas och publikens tolkning och konstruktion av en image, som sker på basis av både den presenterade och den medierade image.

Ahonen (2007:23) beskriver konstruktionen av en "author image" som en fragmenterad process. Artisten framstår som en enhetlig figur, men image skapas intertextuellt och baserar sig på texter och deras relationer till andra existerande texter (Ahonen 2007:24). Därför kan det också finnas flera, t.o.m. motstridiga läsningar av samma artist. I skapandet av en "author image" är själva musikskapandet bara en aspekt av flera (Ahonen 2007:26).

Med hänvisningar till David Brackett och Antoine Hennion skriver Laura Ahonen (2007:42) att sångaren ofta uppfattas som ursprungskällan till de känslor som en låt uttrycker, vilket beror på att lyssnaren associerar orden och ljudet med den mest framträdande rösten i inspelningen. Associationen omfattar inte bara artistens röst utan också dennas kropp, offentliga image och biografiska detaljer. I denna process blir gränsen diffus mellan artistens verkliga livsberättelse och sångens berättelser.

Den presenterade image

I det följande vill jag reflektera över processen där "Eva Dahlgren" (Dahlgrens persona) skapas, för att sedan återkomma till hennes texter och fundera över texternas relation till Dahlgren-konstruktionen. I det här sammanhanget har jag inte utrymme att göra någon mera detaljerad genomgång, utan kommer att nöja mig med några spridda observationer av hur Dahlgren presenteras/presenterar sig i offentligheten, och hur hon tas emot av medierna. Jag utgår från Laura Ahonens modell, även om jag vill uppmärksamma att modellen också kan diskuteras; ska exempelvis artistens egna uttalanden i media verkligen ses som aspekter av den presenterade bilden, med tanke på att också de alltid är medierade (redigerade, tolkade och ev. missförstådda av representanter för media)? Och kan man alltid säga att marknadsföringens

respektive artistens egen "presenterade bild" går hand i hand, eller kan de stå i konflikt med varandra?

Den presenterade imagen baserar sig alltså på hur Dahlgren själv och marknadsföringsmaskineriet bakom henne beskriver och visar upp Dahlgren i olika sammanhang, t.ex. på hennes hemsida, på skivomslag, eller när Dahlgren själv uttalar sig i olika medier. Jag anser att "autenticitet" är ett nyckelord för att beskriva hur Dahlgren ofta presenteras, och presenterar sig. På Dahlgrens officiella hemsida står det exempelvis:

Hon [Eva Dahlgren] har haft mod att prova saker som andra avrått från, och hon har haft mod att tacka nej när andra har pushat på. Hon är idag en av våra mest uppskattade artister trots att hon inte alltid har följt givna mallar. Eller kanske just därför.

Här lyfts Dahlgren alltså fram som en självständig aktör på musikarenan, en individualist som går sin egen väg, följer sin egen intuition i stället för "givna mallar". Enligt en sådan uppfattning ses Dahlgrens musik och artistskap som ett uttryck för hennes egna ideal, värderingar och känslor, vilket lätt leder till föreställningen om att musiken flödar ur en slags autentisk kärna inom Dahlgren själv, och just därför lyckas förmedla något som även upplevs som autentiskt och berörande av publiken.

En liknande tolkning av Dahlgrens persona, där musiken ses som uttryck för vem Eva Dahlgren 'egentligen' är, stöds också av uttalanden av Dahlgren själv, som när hon i en intervju med Kajsa Olsson (1991) säger: "Jag kan inte tänka mig att UPPTRÄDA. Den som står på scenen är jag. Eva hemma och Eva på scenen är inte olika människor". Uttalandet suddar ut gränsen mellan den privata och den offentliga Dahlgren samt befäster bilden av henne som äkta. Det finns också uttalanden där Dahlgren säger sig skriva i ett slags egenterapisyfte och att texterna baserar sig på något självupplevt. Dessa uttalanden kan likaså tolkas som äktetsmarkörer och signaler om att det är en riktig eller äkta människa som vi får stifta bekantskap med i texterna och som står framför oss på scenen.

Bilden av Eva Dahlgren som självutlämnande och autentisk förstärks också av en del andra framställningar av Dahlgren. Man kan som exempel nämna omslagsbilden på boken *För att röra vid ett hjärta* (2000), en bok som innehåller Dahlgrens sångtexter. På omslaget ser vi en softad närbild av Dahlgrens ansikte, ett bildval som tycks indikera att man kommer intimt nära Dahlgren genom hennes texter. I kombination med titeln, *För att röra vid ett hjärta*, som är ett citat ur Dahlgrens låt "Lev så" (1991), skapas också ett intryck av att Dahlgren identifierar sig med lyssnaren och vill beröra denna på ett djupt och känslomässigt plan.

I det här sammanhanget kunde man också lyfta fram Dahlgrens röst användning, som i en del låtar förstärker det intima intrycket. Hillevi Ganetz (1997:41-42) har beskrivit Dahlgrens mikrofonteknik, att hon sjunger mycket tyst men nära mikrofonen, och hur detta skapar ett intimt intryck av "viskade förtroligheter". Detta förstärker, tack vare ljudkonventioner, känslan av närhet och uppriktighet. Man kan som exempel nämna en låt som "Ängeln i rummet" (1989) där sången också varvas med suckar och hörbara andetag. Dahlgren tycks låta publiken ana något intimt, skapa en känsla av att man kommer in på huden. Bland annat via en sådan "laddning" kan rocktexten exempelvis (av både publik och media) uppfattas som ett "titt-hål" in i det åtrådade, privata jaget, den "äkta" människa som döljer sig bakom masken, och som publiken åtrår. Samtidigt gör den intima känslan i framförandet att "jaget" tycks tala direkt till den enskilda lyssnaren, trots att låten kanske framförs inför en masspublik eller tas in via t.ex. cd-spelarens förmedling. Sammanfattningsvis, så framstår intimiteten och det självutlämnande alltså som viktiga "ingredienser" i de föreställningar om autenticitet som Dahlgrens image bygger på.

Många framställningar av Dahlgren, inte minst Dahlgrens egna kommentarer, bygger på föreställningen om en äkta Dahlgren, som kan sättas i motsättning till mediabilden eller mark-

nadsföringens bild av henne (kommersialiseringen av Eva Dahlgren). I en intervju med Dahlgren och Robyn, säger Dahlgren själv:

Jag tror att man kan bli fast i bilden av sig själv. Jag bestämde mig inför den här plattan att jag inte skulle läsa nåt om mig själv, över huvud taget. För människan Eva som kommer ut till andra är ju alltid filtrerad genom andra människor. (Nielsen 1999)

Citatet visar en medvetenhet om att det existerar en bild av "Eva Dahlgren", som inte är det samma som en "autentisk" person, men innehåller också en föreställning om att Dahlgrens egen självbild är lika med den autentiska Eva. Intressant nog diskuterar Dahlgren ju inte sig själv som en av de viktigaste producenterna bakom (också) den offentliga bilden av Eva Dahlgren.

Bilden av den autentiska Dahlgren – i betydelsen självutlämnande, intim, öppen, är dominerande i sammanhanget, men de olika presenterade bilderna av henne innehåller också intressanta motsättningar. Dahlgren har i många sammanhang uppfattats som skygg och mån om att bevara sin privata sfär, snarare än att lämna ut den till allmän beskådan. Hon har även själv uttryckt en vilja att skydda det privata – uttalanden som tycks stå i direkt motsättning till exempelvis det tidigare citerade påståendet om att det är den "riktiga" människan i sin helhet som möter oss i framförandet. Exempel på detta finner man t.o.m. i samma intervju där hon säger att hon inte kan tänka sig att "UPPTRÄDA", och likaså i en intervju med Ann Persson (1999) där hon säger sig värna om sitt privatliv:

Jag har en klar gräns och är en robust människa som säger till mig själv var den går. Det är livsfarligt att gå över och bli för privat. Jag skräms av den otroligt privata konsten. Vart tar de som blottat sig vägen sedan?

Kommentarer som dessa, att Dahlgren drar en gräns mellan bild och verklig människa och säger sig vilja slå vakt om det mest privata, kan verka motsägelsefulla men ligger i linje med den av Ulf Lindberg beskrivna föreställningen om en slags skyddad kärna (något "äkt") som inte avslöjas för den stora allmänheten. Dahlgrens kommentarer kan alltså läsas som ett medel att hålla vid liv en *föreställning* om ett äkta "jag" bakom rollen som uppträdande artist. Men kommentarerna gör också bilden av Dahlgrens image mera komplex, samt visar på det processartade och på den ständiga förhandling som pågår också i Dahlgrens egen framställning av sig själv.

Medierade Dahlgren-bilder

Om vi då övergår till den följande nivån i Laura Ahonens modell, alltså den medierade bilden av Dahlgren – dvs. betraktar hur Dahlgren tas emot och beskrivs i olika medier – så blir bilden av Dahlgren ännu mera komplex och motsägelsefull. Ofta går media visserligen hand i hand med Dahlgren själv och med marknadsföringen när det gäller att beskriva Dahlgren, vilket alltså innebär att den bekräftar och förstärker de föreställningar om intimitet, självblottande och autenticitet som den dominerande presenterade bilden av Dahlgren bygger på. Men samtidigt kan medierna också nyansera eller rentav förändra Dahlgrens image.

Det finns många exempel på kommentarer som bekräftar bilden av intimitet och känsliga tolkningar, men de som kommenterar kan ha olika åsikter om Dahlgrens intima och "självutlämnande" framtoning. Ett förtjust mottagande får Dahlgren t.ex. av Stig Björkas (1982) i en konsertrecension:

Rösten är kanske inte "stor". Men den är innehållsrik. Känns äkta. Liksom hela hennes agerande på scen känns äkta.

Ansiktet lever med i varje ord i sångerna, som är hennes egna. Engagerat. Mjukt.

Stämmingsfullt.

Det är inga yviga gester på scenen. Rörelserna hör ihop med låtarna. Ibland verkar hon vara en blyg liten flicka. Ibland en självsäker ung dam...

P. Stenvall (1984) beskriver Dahlgren med nästan exakt samma ord, ett par år senare men tillfogar att "Evas ansikte är en spegel av känslor när hon sjunger. Liksom hela hennes texter i låtarna." Vissa musikjournalister ställer sig dock kritiska just till det intima och stämmings-
skapande, eftersom de tycker att det inte är riktigt "rock". Då kritiserar inte bara Dahlgren, utan ibland också hennes alltför "snälla" (och ofta kvinnliga) publik. Johan Lindqvist (1999A) skriver i en recension att den till övervägande del kvinnliga publiken är "väluppfostrad och rent utav skolfrökenpryd", och att den först mot slutet av konserten ställer sig upp och dansar. Han förundrar sig också över att publiken nästan verkar gå igång mera på mellansnacket än på musiken. Det intima, lågmälda, som ibland förknippas med autenticitet i form av äkta känslouttryck, kan alltså ibland uppfattas mera negativt och som "fel" i rocksammanhang.

En sida av Dahlgrens autentiska image är föreställningen att Dahlgren, till skillnad från en del andra artister, är något annat och mera än en produkt. Detta hänger ihop både med det intima uttrycket och med bilden av den individualistiska Dahlgren som följer sina egna ideal snarare än de "givna mallarna", vilka kan förknippas med anpassning till marknaden (att göra sådant man tror ska sälja). Man uppfattar då att Dahlgren står på scen för att hon vill uttrycka starka känslor och har något viktigt att säga. En aspekt av detta är den kritik mot kommersialismen och mediacirkusen i musikbranschen som Dahlgren gett uttryck för bl.a. i sina låttexter. Alla medier är dock inte villiga att köpa Dahlgrens mediekritik och antikommersiella budskap. Ett mera ironiskt mottagande får Dahlgren t.ex. av Måns Ivarsson (1999B):

Vart man än vänder sig så är hon där.

[...]

I går inföll självaste julafton för alla omätligt Dahlgrenintresserade.

Först en timme Eva-special i P3.

Sen livekonsert i form av turnépremiär i Göteborg.

Och sen fort hem för att se sångerskans gästspel hos Luuk i TV 4.

Och allt detta från en artist som på senaste plattan hånar branschen och medierna som ett enda ruttet kommersiellt bedrägeri.

Vilken självförnedring hon måste ägna sig åt i dessa dagar, Eva Dahlgren.

Men plattan gick in på topplistan förstaplats, och det var väl det allt annat överskuggande målet.

Kommentaren blir intressant mot bakgrund av hur kommersialism och mediacirkus i några av Dahlgrens låttexter framställs som hinder för det autentiska uttrycket i skapandet. Ivarssons recension kan ses som exempel på autenticitetsförhandlingen kring Dahlgrens persona. När Ivarsson visar på det motsägelsefulla i att kritisera mediacirkusen och kommersialismen i sina låttexter, och sedan utnyttja medierna till fullo för att sälja skivor, sätter han också frågetecken efter autenticiteten och trovärdigheten i Dahlgrens image.

Ett liknande exempel finner man i en annan recension av Ivarsson (1999A), där han lika ironiskt kommenterar låttexternas kritik mot media och musikbranschen på *Lai Lai*-plattan:

Det som gör Dahlgrens utfall magstarkt är att hon själv inte tillhör dem [de artister som *inte* deltar i branschens ruttna affärsspel]. Inför lanseringen av sin första popplatta på åtta år spelar hon spelet som bara de mest luttrade branschstrategerna kan, med avstamp hos den sååå sympatiska Stina Lundberg i TV.

Jag menar, kom igen: det är ingen som tvingar Eva Dahlgren att idka popcirkus. Flytta till skogen och skriv en diktbok om det känns bättre.

Med andra ord, reaktionerna på och uppfattningarna om Dahlgren i media är mycket olika, och varierar från direkta reproduktioner och förstärkningar av de bilder som Dahlgren själv och marknadskrafterna skapar, till kraftiga ifrågasättanden av dessa bilder, och motsatta framställningar av artisten. I denna process framstår autenticitetsförhandlingen som central.

Låttexterna som spegel och förhandlingsarena

Om vi då övergår till Dahlgrens låttexter så blir Dahlgren-bilden inte alls mindre komplicerad. Beroende på vilken text man studerar uppstår olika bilder av Dahlgren, eller kanske kan det uttryckas så att texterna visar upp olika sidor av Eva Dahlgren-bilden. Här kommer jag att presentera och analysera Eva Dahlgrens låt "Jag klär av mej naken", för att diskutera hur låten speglar eller färgas av Dahlgrens offentliga image eller persona.

Transkriptionsnyckel:

(inom parentes)	sjungs av kören / Eva Dahlgren <i>och</i> kören
[	överlappning (kören och Eva sjunger olika texter samtidigt)
<i>kursiv</i>	betoning
:	förlängt ljud
+	legatouttal (stavelse uppdelas på flera noter)
VERSALER	förhöjd röststyrka
⌘	sänkt röststyrka (t.ex. viskning)
@	dramatisering / röstförändring
(.)	paus mitt i en textrad
<>	sjungs långsammare än den omgivande texten
><	sjungs snabbare än den omgivande texten
((dubbelparentes))	egna kommentarer

Jag klär av mej naken (1987)

intro

01 (JA: KLÄR
02 ja klär av mej na:+aken:)

03 JA: KLÄR
04 ja klär av mej na:+aken:)

05 (JA: KLÄR)
06 [ja klär a:+a+a:+a+a:+a+av mej na:ke+e:+en:
07 [(a:::)

08 @HÄR STÅR JA NAKEN FÖR@ (@dej:: je+e je he he:+e: je he
09 he+e:j:::@)

10 @du (du du du:::~)@

vers 1

11 Du söker djupen
12 I mej
13 Ja säger djupen
14 Finns i @haven:::~
15 Du söker ljuset
16 I mej
17 Ja säger
18 Ljust är det på @da:::a+a+age+e:::n:@
19 @Ge mej din nakna själ
20 Ja säger@
21 Själens och (.) ja:
22 @ja: (.) ja: (.) ja:@

23 E samma MÄNNI@SKA:+A@

24 @Juh:+hu hu: (.) hu@

refräng

25 (JA: KLÄR
26 ja klär av mej na:+aken:~)
27 HÄ:R E: JA
28 (JA: KLÄR
29 ja klär av mej na:+aken:~)
30 HÄ:R E: JA
31 (JA: KLÄR)
32 a: a a: a:+a:v mej na:+ake+e:+en:~)
33 HÄR STÅR JA
34 NAKEN FÖR (@dej:: je+e je he he:+e: je he he+e:j:::~)@

35 @du (du du du:::~)@

vers 2

36 Du söker kvinnan
37 Att älska
38 Ja säger
39 @Äl:::ska <me mej>@
40 (>älska mej
41 älska me mej<~)
42 Du söker vishet
43 I mej
44 Ja säger vis
45 Är den <kvinnas>
46 Som överle:ver
47 Du komplicerar ett liv
48 Ja säger
49 Li:v i: (.) (@en: ken: kel: he:t@)
50 Föder en (.) ä:rliche:t

51 @Juh:+hu hu: (.) hu@

refräng

52 (JA: KLÄR
53 ja klär av mej na:+aken:~)
54 HÄ:R E: JA
55 (JA: KLÄR
56 ja klär av mej na:+aken:~)
57 HÄ:R E: JA
58 (JA: KLÄR)
59 a: a a: a:+a:v mej na:+ake+e:+en:~
60 HÄR STÅR JA
61 NAKEN FÖR (@dej:: je+e je he he:+e: je he he+e:j:::~)@

stick

62 ((drar efter andan))
63 @En naken man
64 E: en naken man

65 En naken man
66 E: en naken man

67 En naken man
68 E: en naken man@

69 (@Ä:R EN NAKEN MAN:@)

70 @Juh:+hu hu: (.) Juh:+hu hu:@

outro

71 (JA: KLÄR
72 ja klär av mej na:+aken:)
73 HÄ:R E: JA
74 (JA: KLÄR
75 ja klär av mej na:+aken:)
76 HÄ:R E: JA
77 (JA: KLÄR)
78 a: a [a: a:+a:v mej na:+ake+e:+en:
79 [(A:::)
80 HÄR STÅR JA
81 NAKEN FÖR [(@dej::: je+e je he he:+e: je he he+e:j:::~)
82 [(JA: KLÄR (.) ja klär av mej na:+ake:+e+en)
83 @Juh:+hu hu: (.) Juh:+hu hu:@
84 För [(dej:::je+e je he he:+e: je he he+e:j:::~)
85 [(JA: KLÄR (.) ja klär av mej na:+ake:+e+en)

Låten handlar om en relation mellan jaget och ett du. Om vi studerar texten i verserna kan vi också se att duet tycks ha *förväntningar* på jaget, förväntningar som jaget inte kan eller vill leva upp till. Verserna är uppbyggda så att duets förväntningar oftast formuleras i meningar som börjar med "Du söker...", och jagets "svar" eller reaktion, på förväntningarna, i meningar som inleds med "Jag säger...". Jagets "svar" innebär oftast ett slags avståndstagande till de förväntningar som duet tycks ställa. När duet söker "djupen" hos jaget, svarar jaget med "djupen finns i haven", när duet söker "kvinnan att älska" svarar jaget "älska med mej" osv. Hon tycks alltså avvisa de tunga, symboliska innebörder som duet söker i henne, och i stället erbjuda något mera handgripligt och omedelbart.

Min egen läsning bygger på det enkelhetsbudskap som jag anser att låten, tematiskt sett, drivs av. Jaget avvisar i verserna duets förväntningar på "djupet", "Ijuset", "en kvinna att älska" osv. Och i refrängen erbjuder jaget ett naket, enkelt jag, i stället för de stora betydelser som duet söker i henne, genom att upprepade gånger deklarerar: Jag klär / jag klär av mej naken...", och "här står jag naken för dej". Nakenhet och enkelhet blir därmed ideal som jaget hävdar i låten. Enligt Hillevi Ganetz (1997:183, som i sin avhandling om kvinnliga rocktexter jämför Dahlgrens låt med Edith Södergrans berömda dikt "Dagen svalnar", både strukturellt och innehållsmässigt, ur ett feministiskt perspektiv) så ska nakenheten och deklARATIONEN att "jag" klär av mej naken uppfattas *både* kroppsligt och själsligt, både bokstavligt (så att jaget klär av sig) *och* metaforiskt (som en bild för att visa sig som man är, utan masker). Jag anser själv att nakenheten, på *båda* dessa nivåer, fungerar som en symbol för äkthet, dvs. att vara "naken" blir att, i någon mening, vara äkta. Om man läser "jag klär av mej naken" bokstavligt, fungerar nakenheten och den fysiska kroppen som symboler för äkthet. Detta hävdande av "nakenhet" och i utvidgad mening enkelhet, som ideal, kan förstås kopplas till den autenticitetsdiskurs som finns i fråga om Dahlgrens offentliga image. Om vi läser texten på personens nivå, kunde "Jag klär av mej naken" ses som en metafor för hur artisten visar sig öppet, som hon är, på scenen inför sin publik. En sådan läsning bekräftar bilden av Dahlgren som

självutlämnande och, i denna mening, autentisk. Man kan nämna att autenticitet, i olika bemärkelser, är ett ideal som hävdas också i andra av Dahlgrens låttexter, och att även nakenheten som bild för äkthet är återkommande.

I min läsning tar jag dock även fasta på hur Dahlgrens röst användning *och* hennes artistpersona ”laddar” texten. Jag vill därför belysa några aspekter av ”dialogen” mellan texten och musiken. Närmare bestämt, några aspekter som har att göra med röst användningen: *hur* orden sjungs av Eva Dahlgren. I detta har jag utnyttjat en metod som har sitt ursprung i samtalsanalys. För att greppa en del av de framförandemässiga signalerna i sångarens röst användning, så har jag själv transkriberat de sjungna texterna, och använt mig av ett transkriptionssystem som även används inom samtalsforskning (se transkriptionsnyckeln före texten). Jag har alltså försökt skriva vad Dahlgren verkligen sjunger, så exakt som möjligt, och markerat exempelvis förändringar i röststyrka, betoningar och röstförändringar med hjälp av symboler.

Det röstliga framförandet innebär ju i sig en ”tolkning” av texten och kan ge texten specifika innebörder som den inte har i skriven form. I denna exempeltext har ett slags ”ljudlekar” en central betydelse. Dahlgren ”leker med” ljuden i orden, vilket ger den framförda texten en mera lekfull och komisk prägel än den har i den skrivna varianten. Man kan exempelvis se att Dahlgren, i refrängen, drar ut på ordet ”dej” till ett ”dej:: je+e je he he:+e: je he he+e:j::”. Och i andra versen blir ordet ”enkelhet” (som är centralt ur tematisk synpunkt och med tanke på låtens budskap) till ett ”en: ken: kel: he:t”. Även olika slags röstförändringar och utrop bidrar till det dramatiserade och lekfulla intrycket.

De effekter som skapas i det röstliga och musikaliska framförandet av en låt utgörs ibland av *samspel* mellan ord och musik, dvs. att musiken och rösten förstärker vissa intryck och stämningar i texten. Men effekterna kan också vara *kontraster* mellan ord och musik, dvs. att rösten och musiken uttrycker något som står i motsättning till det som texten i sig uttrycker. I ”Jag klär av mej naken” anser jag att också en sådan kontrasterande effekt uppstår. Röstens lekfulla ljudlekar innebär en kontrast till textens budskap, och gör att texten kan uppfattas som mera ironisk eller parodisk än den är i skrift. Rösten tycks signalera att budskapet kanske inte ska tas så allvarligt.

Också framförandet på scen ger upphov till en liknande kontrasteffekt genom formuleringar som ”Jag klär av mej naken” och ”Här står jag naken för dig”, samt det faktum att Dahlgren ju visserligen står framför ”dej” (lyssnaren i publiken), men *inte* står där naken. Jag nämnde att låten, på det tematiska planet, hävdar äkthet, autenticitet som ideal. Men genom framförandets lekfullhet anser jag att ”äktheten” åtminstone ifrågasätts. Jaget påstår sig vara naken, men hon låter inte speciellt självutlämnande; rösten är snarare undanglidande och retsam. ”Nakenheten” hävdas alltså gång på gång, genom att refrängens nyckelfraser upprepas, men nakenheten ifrågasätts samtidigt genom de signaler som rösten sänder ut.

Men texten laddas alltså inte bara av rösten/röst användningen, utan också av den ifrågavarande artistens persona, i detta fall Eva Dahlgrens. Jag diskuterade tidigare hur Eva Dahlgren och marknadsföringskrafterna bakom henne skapar hennes persona performativt, bland annat hur de ”gör äkthet”, dvs. skapar föreställningar om en autentisk och självutlämnande Eva Dahlgren. Detta sker genom upprepning av olika ”äkthetsmarkörer” i både rocktexterna, Dahlgrens framföranden och röst användning, samt – på nästa nivå – i medias framställningar av henne. Bilden av Dahlgren som en, i en speciell bemärkelse, särskilt ”äkta” artist är förstås intressant att se i relation till äkthetsbudskapet i ”Jag klär av mej naken”.

Som en följd av hur ”Eva Dahlgren” görs (och gör sig själv/sin persona) finns eller skapas det en speciell *förväntning* på Dahlgren och på hennes musik och texter. De läsningar och beskrivningar av Eva Dahlgrens texter som personliga, självutlämnande och självbiografiska som är relativt vanliga i medierna, kan i sig tolkas som tecken på att låtarna *förväntas* avslöja och visa Eva Dahlgren som hon är ”på riktigt”. Eva Dahlgren *förväntas* vara självutlämnande

och äkta; alltså, hon förväntas vara naken. Detta kan jämföras med hur jaget ställs inför och svarar på olika slags förväntningar som duet ställer i "Jag klär av mej naken".

Kanske kunde "Jag klär av mej naken" också läsas som en *replik* från artist till publik, eller som ett *svar* på publikens och mediernas förväntan. På ytan, som skriven text, tycks "Jag klär av mej naken" alltså bekräfta, inte duets förväntningar på djup, ljus etc., men nog publikens och mediernas förväntning, deras begär att se Dahlgren "naken" och bilden av Dahlgren som "äkta". Men jag menar att det lekfulla och parodiska i framförandet ifrågasätter och driver med denna bild; Dahlgren verkar på sätt och vis själv parodiera (bilden av) den "äkta Eva Dahlgren". I stället för ett helnaket jag skapas ett undanglidande och mera komplext jag. Jaget i låten säger alltså inte enbart "Jag klär av mej naken", utan frågar också: "Tror ni verkligen att jag är naken?", eller "Är det alls möjligt att vara "naken"?".

Röstförändringen är dock varierande i låten, och i refrängens nakenhetsdeklaration är den kraftfull och tycks signalera spontanitet och ett emancipatoriskt budskap, en slags befrielse i att vara "naken". Med andra ord kullkastas äktheten inte helt. Upplevelsen av nakenhet kan på någon nivå också tolkas som allvarligt menad. Låten kan ses i relation till de uttalanden av Dahlgren där hon skiljer mellan den offentliga bilden av sig själv och det privata jaget, samt hävdar sin vilja att skydda det mest privata. Att nakenheten i låten samtidigt hävdas och ifrågasätts kan läsas som ett försök att upprätthålla föreställningarna om en autentisk kärna i "Eva Dahlgren" som aldrig, i sin helhet, avslöjas offentligt. Exempelvis Su Holmes (2005:15-16) har diskuterat hur den ständiga förhandlingen kring kändisars "autenticitet", och upprepade försök att avslöja det konstruerade i vissa artisters image, samtidigt upprätthåller en föreställning om att det trots allt finns sådana artister som är autentiska, på riktigt. Den tankemodell som styr förhandlingen står i motsats till en Judith Butlersk föreställning att det endast finns lager på lager av konstruerade bilder, och ingen autentisk kärna som potentiellt kunde blottas.

En viktig poäng, och en följd av det ovanstående, är att låttexterna, så som det framkommer i Laura Ahonens (2007) modell, inte enbart speglar eller laddas av artistens persona, utan också är en av de platser där personen "görs", och att texterna bidrar till att skapa – och omskapa artistens image. Låttexterna kan ses som ett led i skapandet av Eva Dahlgren och en låt som "Jag klär av mej naken" tycks också gripa in i den förhandling kring autenticitet som pågår i skapandet av "Eva Dahlgren".

Referenser

- Ahonen, Laura (2007). *Mediated music makers. Constructing author images in popular music*, Finnish Society for Ethnomusicology Publ. 16, Helsingfors. Även tillgänglig på <https://oa.doria.fi/browse-author-items?author=Ahonen%2C+Laura>
- Biström, Anna (2007). "Att göra äkthet. Performans och parodi i Eva Dahlgrens rocktexter", *Tidskrift för Litteraturvetenskap* 4/2007.
- Björkas, Stig (1982). "Eva var fantastisk – men trögt bland publiken", *Österbottiska Posten* 20.5. 1982.
- Butler, Judith (1990). *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*, New York.
- Dahlgren, Eva (1987). *Ung och stolt* [cd-skiva], Stockholm: The Record Station.
- Dahlgren, Eva (2000). *För att röra vid ett hjärta*. Wahlström & Widstrand: Stockholm.
- Eva Dahlgrens officiella hemsida: <http://www.evadahlgren.com>
- Frith, Simon (1998). *Performing Rites. Evaluating Popular Music*, Oxford University Press, Oxford / New York.
- Ganetz, Hillevi (1997). *Hennes röster. Rocktexter av Turid Lundqvist, Eva Dahlgren och Kajsa Grytt*. Stockholm / Stehag.

- Holmes, Su (2005). "Starring... Dyer?: Re-visiting Star Studies and Contemporary Celebrity Culture". *Westminster Papers in Communication and Culture*, 2(2), University of Westminster, London, Tillgänglig även på www.wmin.ac.uk/mad/PDF/Holmes.pdf
- Ivarsson, Måns (1999a). "Imponerande, Eva!", *Expressen* 12.3. 1999.
- Ivarsson, Måns (1999b). "Skippa de gamla låtarna, Eva", *Expressen GT-Expressen*, 26.3. 1999.
- Lindberg, Ulf (1995). *Rockens text – Ord, musik och mening*, Brutus Östlings Bokförlag Symposium, Stockholm/Stehag.
- Lindqvist, Johan (1999a). "Evas glada återkomst...men publiken var blyg för sin favorit", *Göteborgs-Posten*, 26.3. 1999.
- Lindqvist, Johan (1999b). "Stolt och avspänd Eva Dahlgren", *Göteborgs-Posten* 11.7. 1999.
- Nielsen, Tobias (1999). "Primadonnor. Två generationer svensk musikelit åker på Sverigeturné. Eva Dahlgren, 39, möter Robyn, 20". *Expressen* 2.7. 1999.
- Olsson, Kajsa (1991). "Eva Dahlgren mördar Madonna", *Dagens Nyheter* 24.11. 1991.
- Persson, Anna (1999). "Åter till ursprunget på nya plattan...", *Dagens Nyheter* 11.3. 1999.
- Stenvall, P (1984). "Egentligen Eva Dahlgren", *Österbottniska Posten* 5.12. 1984.
- Strand, Karin (2003). *Känsliga bitar. Text- och kontextstudier i sentimental populärsång*. Ord & visor, Skellefteå.